

правопорушення (справа про право вільного вибору захисника) : від 16 лист. 2000 року № 13-рп/2000; справа № 1-17/2000 № 13-рп/2000. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-00>.

4. Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України : Закон України від 21 черв. 2001 р. № 2533-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2533-14?find=1&text=+44#w1_4.

5. Борзих Н. В. Діяльність захисника щодо забезпечення прав і свобод підозрюваного та обвинуваченого в кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Дніпропетровський держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ, 2010. 212 с.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/ed20120413#Text>.

7. Ляш А. О., Благодар В. С. Захисник як суб'єкт доказування в судових стадіях кримінального процесу. *Адвокат*. 2012. № 10. С. 19–21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2012_10_5.

8. Адвокатська монополія: що про це думають юристи? URL: <https://radako.com.ua/news/advokatska-monopoliya-shcho-pro-ce-dumayut-yuristi>.

9. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 2 черв. 2016 р. № 1401-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#n99>.

Терещенко Владислав Сергійович,

слухач навчально-наукового інституту
заочного та дистанційного навчання
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Симчук Анатолій Степанович,

доцент кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ПРЕЗУМПЦІЇ В ДОКАЗОВОМУ ПРОЦЕСІ

Досудове розслідування та судове провадження є важливі складові правової системи, яка має за мету виявлення, розслідування кримінальних правопорушень та винесення справедливого рішення. Однак процес доказування вимагає не лише зібрання та юридичного представлення доказів, але й дотримання певних принципів, таких як презумпції.

Презумпція (від лат. Praesumptio – «припущення») загальне правило, яке виражає стійкі, неодноразово повторювані зв'язки між фактами, явищами, подіями, властивостями. Це припущення, котре без доказів вважається істинним доти, доки його неправдивість не буде безспірно доведено [1]. Презумпція є не достовірним фактом, а фактом, що припускається з великою ймовірністю і застосовується в

правовій практиці як засіб, що полегшує досягнення істини у вирішенні юридичної справи.

Презумпції які використовуються при доказуванні у кримінальних провадженнях поділяються на правові та фактичні. Правові презумпції це правила, які встановлені законом або виведені з нього. Фактичні презумпції не встановлені законом, а є виведеними узагальненнями із судової та слідчої практики.

Правова презумпція це правило, закріплене в законі, згідно з яким при доведеності одного факту передбачається доведеність іншого або передбачається наявність або відсутність фактів до спростування їх у встановленому законом порядку.

З числа правових презумпцій для доказування переважне значення мають кримінальні процесуальні презумпції. Найважливішою у соціальному та правовому відносінах є презумпція невинності.

Основні положення презумпції невинуватості закріплені в статті 62 Конституції України: «Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду; ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину; обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях; усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь [2].

Конституційний Суд України зауважує, що елементом принципу презумпції невинуватості є принцип *in dubio pro reo*, згідно з яким при оцінюванні доказів усі сумніви щодо вини особи тлумачаться на користь її невинуватості. Презумпція невинуватості особи передбачає, що обов'язок доведення вини покладається на державу.

Конституційний принцип презумпції невинуватості є багатоаспектним, діє на всіх стадіях кримінального провадження та навіть після його завершення, адже сутність цього принципу полягає в тому, що презумпція стосовно непричетності особи до вчинення кримінального правопорушення має універсальний характер, поширюється на всі сфери суспільного життя особи та діє доти, доки її не спростовано належним чином, тобто, за приписами статті 62 Конституції України, у законному порядку й обвинувальним вироком суду. У розумінні зазначених конституційних приписів метою принципу презумпції невинуватості є захист особи, стосовно якої здійснюється/здійснювалось кримінальне провадження, від будь-яких виявлених у зв'язку із цим форм осуду від публічної влади, унаслідок чого піддано сумніву непричетність такої особи до вчинення кримінального правопорушення, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. За частиною першою статті 62 Конституції України лише обвинувальний вирок суду є тим судовим актом, у якому повинна бути встановлена винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, тому

інші акти публічної влади не можуть містити жодних позицій щодо винуватості особи, навіть у вигляді припущень стосовно такої винуватості [3].

Окрім цього, Конституційний Суд України вважає, що презумпція невинуватості є не лише обов'язковим елементом реалізації конституційного права на судовий захист, без якого справедливий судовий розгляд неможливий, а й важливою конституційною гарантією, яка потребує справедливого судового розгляду й ефективного судового захисту. Зазначене обумовлює потребу в забезпеченні особі можливості висловлювати позицію стосовно своєї невинуватості, доводити цю позицію в судовому порядку, інакше будуть порушені основні засади судочинства, зокрема визначені частиною другою статті 129 Конституції України, як-от: рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

Також відповідно до п. 2 статті 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод: "кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку" Презумпція невинуватості відображає також право особи, яка формально обвинувачена у вчиненні кримінального правопорушення, на незалежний та безсторонній суд, оскільки принцип презумпції невинуватості є одним із елементів справедливого судового розгляду [4].

Також у ст. 17 КПК України зазначається, що особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому КПК України, і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили. Крім того, ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення і має бути виправданим, якщо сторона обвинувачення не доведе винуватість особи поза розумним сумнівом. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на користь такої особи. Поводження з особою, вина якої у вчиненні кримінального правопорушення не встановлена обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, має відповідати поведінню з невинуватою особою [5].

Таким чином з презумпції винності впливають важливі наслідки для процесу доказування:

- 1) вина особи у вчиненні кримінального правопорушення може бути встановлена лише за допомогою достатніх доказів;
- 2) недоведена вина прирівнюється до доведеної невинності;
- 3) тягар доказування не може бути покладено на підозрюваного, обвинувачуваного;
- 4) всі сумніви щодо вини особи у вчиненні кримінального правопорушення тлумачаться на користь підозрюваного, обвинуваченого. При цьому: наявність сумнівів про докази, що обґрунтовують повідомлення про підозру та складання обвинувального

акта, тягнуть за собою його виключення з системи доказів, і тим самим сумнів тлумачиться на користь підозрюваного, обвинуваченого;

5) презумпція невинуватості стосовно конкретного випадку може бути спростована лише в результаті повного, всебічного та об'єктивного, без усякої упередженості дослідження доказів у їх сукупності лише встановленими законом засобами та при безумовному дотриманні всіх процесуальних гарантій та процедур.

Список використаних джерел

1. Бобік В. П. Історико-правова характеристика розвитку презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини в кримінальному провадженні України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2017. Серія ПРАВО. Випуск 43. Том 2. С. 157–160.

2. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>.

3. Рішення Конституційного Суду України від 8 червня 2022 року № 3-р(П)/2022 у справі за конституційною скаргою Кротюка Олександра Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 4 частини першої статті 284 Кримінального процесуального кодексу України (справа щодо презумпції невинуватості). *Конституційний Суд України* : [сайт]. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/43911-prezumpciya-nevynuvatosti>.

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : підпис. 04 лист. 1950 р. *Верховна Рада України* [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

Тецька Інна Михайлівна,

аспірант кафедри інформаційного,
господарського та адміністративного права
Національного технічного університету
України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського», адвокат

НЕЗАКОННЕ ЗДІЙСНЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ АДВОКАТУ В РАЗІ ПОДАННЯ ЗАЯВИ ПРО ЗУПИНЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальним на сьогоднішній день є питання порушення внаслідок незаконного здійснення повідомлення про підозру права на захист підозрюваних (обвинувачених), які отримали свідоцтво на право зайняття адвокатською діяльністю, зокрема і через належне її